

کلیدواژه‌های
اصول فقه دانشگاهی

آیت‌الله رحیم محمدی ایلاهی
روشنا روحانی

سرشناسه	: محمدی ایلامی، رحیم، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور	: کلیدواژه های اصول فقه دانشگاهی / رحیم محمدی ایلامی، روشنا روحانی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات کتاب آوا ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۲۳۶ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۸۶-۸ : ۲۳۰۰۰۰ ریال.
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: اصول فقه- اصطلاح‌ها و تعبیرها / Islamic law- Interpretation construction- Terminology
موضوع	: اصول فقه- به زبان ساده/ Islamic law- Interpretation construction- Popular works
رده‌بندی کنگ	: ۱۳۹۶ / ۹۰۸ / ۲ / ۱۴۷ / BP
رده‌بندی دیویی	: ۹۷/۳۱۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۰۲۸۱۸

کلیدواژه‌های

اصول فقه دانشگاهی»

انتشارات کتاب آوا

تالیف و گردآوری:	محمدی ایلامی، رحیم محمدی ایلامی - روشنا روحانی
ناشر:	کتاب آوا
توبت چاپ:	اول - پاییز ۱۳۹۶
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۲۳۰۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۳۸۶-۸

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴ طبقه ۲، واحد ۴
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگ: ۶۶۴۶۱۱۱۱

www.avabook.com avabookkazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد اسلامی، جنب دادگستری
تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید شده، موجب پیگرد قانونی است.

مقدمه ناشر

حمد و سپاس مخصوص خداوندی است که به انسان قدرت تفکر عطا فرمود، تا بتواند راه تعالی را بییماید.

انتشارات کتاب آوا از بدو تأسیس در جهت ارائه خدمات به جامعه‌ی حقوقی؛ با همکاری اساتید این رشته اقدام به چاپ و نشر کتب مفید و غنی نموده است که به لطف خداوند بسیاری از این کتاب‌ها توانسته‌اند کمک شایانی به دانشجوان کنند. از جمله این کتب، کتاب اصول فقه دانشگاهی تألیف استاد محمدرضا شب‌خیز می‌باشد.

کتاب پیش رو با هدف «موزش روش صحیح پاسخ‌گویی به سوالات درس اصول فقه در آزمون وکالت» به سبب سبب «تکنیک‌های تست‌زنی و کلیدواژه‌ها، گامی در ادامه‌ی روش کتاب اصول فقه دانشگاهی می‌باشد.

در پایان لازم می‌دانم از زحمات حضرت ابوالقاسم حاج شیخ رحیم محمدی ایلامی (عضو اسبق مجلس خبرگان رهبری) رئیس مجمع جهانی شیعه‌شناسی و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد؛ و سرکار خاتم استاد روشنا روحانی (مسئول دپارتمان فقه و اصول انتشارات کتاب آوا) را تسکین مؤسسه آموزش عالی ندا؛ تقدیر و تشکر به عمل آورم.

امیدوارم همواره بهتر از گذشته، خدمات خود را تقدیم حضورتان نمایم.

مدیر انتشارات کتاب آوا

حمید کاظمی

فهرست مطالب

۱۷	بخش اول: معانی الفاظ
۱۹	○ فصل اول: توسع الفاظ
۱۹	لفظ و معنا
۱۹	تعریف وضع
۲۰	ارکان وضع
۲۱	فرق معنا با مصداق
۲۳	معنای مجازی ثابت
۲۴	وضع تعین و وضع تعینی
۲۶	اقسام وضع تعینی
۲۷	وضع تعینی صریح
۲۷	وضع تعینی ضمنی
۲۸	اقسام لفظ
۲۸	لفظ مهمل و لفظ مُستعمل
۲۹	لفظ منقول و لفظ مُرتجل
۲۹	لفظ مُختص و لفظ غیر مُختص
۳۰	مشترک لفظی و مشترک معنوی
۳۱	مترادف و متباین
۳۲	لفظ متواطی و لفظ مشکک
۳۳	حقیقت و مجاز
۳۵	علائم حقیقت و مجاز
۴۰	اقسام حقیقت
۴۰	۱- حقیقت قانونی
۴۱	۲- حقیقت شرعی

۴۱	.....	۳- حقیقت متشرعه
۴۲	.....	۴- حقیقت عرفی
۴۳	.....	۵- حقیقت لغوی
۴۳	.....	نص، ظاهر، مؤول، مجمل
۵۰	.....	محکم و متشابه
۵۰	.....	دلالت عقلی، طبعی و وضعی
۵۱	.....	اقسام دلالت وضعی لفظی
۵۲	.....	دلالت مطابقی
۵۲	.....	دلالت تضمنی
۵۳	.....	دلالت التزامی
۶۰	.....	موضوع رفو، مؤول و شرعی
۶۰	.....	مشتق
۶۳	.....	علاقة ما كان و علاقة ما اشت
۶۴	.....	قرینه صارفه و قرینه معنی
۶۷	.....	اصول لفظی
۶۸	.....	أصالة الحقيقة
۶۹	.....	أصالة العموم
۷۱	.....	أصالة الاطلاق
۷۵	.....	أصالت عدم التقدير
۷۶	.....	أصالت عدم نقل
۷۸	.....	أصالت عدم اشتراك
۷۹	.....	أصالة الظهور
۸۱	.....	○ فصل دوم: اوامر
۸۱	.....	اقسام طلب
۸۱	.....	معانی کلمه امر
۸۴	.....	روش‌های امر کردن
۸۷	.....	ادله اجتهادی و ادله فقاهتی
۸۶	.....	اقسام حکم
۸۷	.....	حکم واقعی و حکم ظاهری
۹۱	.....	حکم اولیه و حکم ثانویه
۹۶	.....	حکم تکلیفی و حکم وضعی

۱۱۳	حکم انزامی و حکم ترخیصی
۱۱۳	حکم مولوی و حکم ارشادی
۱۱۶	حکم تأسیسی و حکم امضایی
۱۱۷	مره و تکرار و فور و تراخی
۱۱۹	اقسام واجب
۱۱۹	واجب تعدی و واجب توصلی
۱۲۰	واجب نفسی و واجب غیر
۱۲۲	واجب اصلی و واجب تبعی
۱۲۳	واجب موقت و واجب غیرموقت
۱۳۰	واجب مطلق و مشروط
۱۳۲	واجب معلق و واجب جزئی
۱۳۶	واجب عینی و واجب کفائی
۱۳۸	واجب تعینی و واجب تخصیری
۱۴۰	(قصد توجه) و (قصد قربت) نیستند
۱۴۲	○ فصل سوم: نواهی
۱۴۲	روش های نهی کردن
۱۴۵	مره و تکرار و فور و تراخی
۱۴۷	اجتماع امر و نهی
۱۴۹	نهی از سبب و نهی از مسبب
۱۵۱	مسئله ضد
۱۵۳	کف نفس و صرف ترک
۱۵۴	○ فصل چهارم: مفهوم و منطوق
۱۵۴	مفهوم و منطوق
۱۵۵	اقسام مفهوم
۱۵۷	اقسام مفهوم مخالف
۱۶۱	اقسام مفهوم موافق
۱۶۲	حجیت مفاهیم موافق و مخالف
۱۶۳	بررسی سه مفهوم مخالفی که گاه حجت اند و گاه حجت نیستند
۱۶۸	اقسام منطوق
۱۶۸	دلالت مطابقی، دلالت تضمینی و دلالت انزامی
۱۷۵	اقسام منطوق غیرصریح

۱۷۵	۱- دلالت اشاره.....
۱۷۶	۲- دلالت تیبیه (دلالت ایما).....
۱۷۷	۳- دلالت اقتضا.....
۱۸۰	○ فصل پنجم: عام و خاص.....
۱۸۰	عام و خاص.....
۱۸۰	فرق عام و مطلق.....
۱۸۲	تفاوت مخصّص، مخصّص، مقید، مقید.....
۱۸۳	انقسام عام.....
۱۸۹	تخصیص.....
۱۹۰	انقسام مخصّص.....
۱۹۴	شبهه مفهوم و شبهه صدیقی.....
۱۹۶	شبهه مفهومی متعین، متناهی و اکثر.....
۱۹۷	سرایت اجمال از مخصّص به عام.....
۲۰۱	قاعده ما من عام الا وفد حصص.....
۲۰۱	قاعده الجمع مهما امکن اولی من الاولی.....
۲۰۲	دوران بین نسخ و تخصیص.....
۲۰۶	○ فصل ششم: مطلق و مقید.....
۲۰۶	مطلق و مقید.....
۲۰۷	مقدمات حکمت.....
۲۰۷	مقدمه اول (شرط اول).....
۲۰۷	مقدمه دوم (شرط دوم).....
۲۰۷	مقدمه سوم (شرط سوم).....
۲۰۸	مقدمه چهارم (شرط چهارم).....
۲۱۱	مقدمه پنجم (شرط پنجم).....
۲۱۴	مقدمه ششم و هفتم (شرط ششم و شرط هفتم).....
۲۱۷	اجتماع مطلق و مقید.....
۲۱۹	اجتماع مطلق و مقید در مستحبات.....
۲۱۹	مطلق افرادی و مطلق بدلی.....
۲۲۰	مطلق احوالی و مطلق ازمانی.....
۲۲۲	○ فصل هفتم: مجمل و مبین.....

۲۲۴	بخش دوم: ادلة استنباط احکام
۲۲۶	○ فصل اول: قرآن
۲۲۶	آیات قرآن قطعی الصدور هستند
۲۲۶	برخی آیات قرآن، قطعی الدلالة هستند و برخی ظنی الدلالة
۲۲۶	آیات الاحکام
۲۲۶	تخصیص در قرآن
۲۲۸	○ فصل دوم: سنت
۲۲۹	حدیث
۲۲۹	اقسام خبر
۲۳۰	اقسام خبر واحد
۲۳۰	حجیت اقسام خبر واحد
۲۳۱	اقسام خبر متواتر
۲۳۲	حجیت اقسام خبر متواتر
۲۳۳	○ فصل سوم: اجماع
۲۳۵	اجماع مدرکی و اجماع غیر مدرکی
۲۳۵	اجماع سکوتی
۲۳۶	اجماع محصل و اجماع منقول
۲۳۷	○ فصل چهارم: عقل
۲۳۷	مستقل عقلی و غیر مستقل عقلی
۲۳۸	مقدمه و ذی المقدمه
۲۳۸	مقدمه واجب
۲۳۹	مقدمه حرام
۲۳۹	اقسام مقدمه
۲۳۹	مقدمه قانونی
۲۴۰	مقدمه شرعی
۲۴۰	مقدمه عرفی
۲۴۰	مقدمه عقلی
۲۴۰	مقدمه داخلی
۲۴۰	مقدمه خارجی
۲۴۱	مقدمه متقدم

۲۴۱	.....	مقدمه مقارن
۲۴۱	.....	مقدمه متأخر
۲۴۱	.....	مقدمه علم
۲۴۲	.....	مقدمه صحت
۲۴۲	.....	مقدمه نفوذ
۲۴۲	.....	مقدمه وجوب
۲۴۲	.....	مقدمه لزوم
۲۴۳	.....	مقدمه عدم مانع
۲۴۳	.....	اذن در شتم، اذن در لوازم آن هم هست
۲۴۵	.....	○ فصل پنجم: قیاس
۲۴۷	.....	اقسام قیاس
۲۴۷	.....	قیاس من اوانت رقبا اولویت
۲۵۰	.....	قیاس منصوص علیه قیاس مستنبط العلة
۲۵۲	.....	قیاس جلی و قیاس سفلی
۲۵۳	.....	○ فصل ششم: استحسان و استصلاح
۲۵۴	.....	حجیت استحسان و استصلاح
۲۵۵	.....	○ فصل هفتم: سد ذرایع و فتح ذرایع
۲۵۶	.....	حجیت سد ذرایع و فتح ذرایع
۲۵۷	.....	○ فصل هشتم: عرف و عادت
۲۵۷	.....	عرف و عادت
۲۵۸	.....	اقسام عرف
۲۵۸	.....	عرف شرع و عرف متشرعه
۲۵۸	.....	عُرف خاص و عُرف عام
۲۵۸	.....	عُرف عملی و عُرف لفظی
۲۵۹	.....	عُرف صحیح و عُرف فاسد
۲۵۹	.....	اقسام عادت
۲۵۹	.....	عادت پسندیده و عادت ناپسند
۲۶۰	.....	■ بخش سوم: اصول عملیه
۲۶۲	.....	○ فصل اول: کلیات اصول عملیه

۲۶۳	.....	اصل محرز و اصل غیرمحرز
۲۶۳	.....	اصل حکمی و اصل موضوعی
۲۶۵	.....	○ فصل دوم: اصل استصحاب
۲۶۵	.....	شرایط اجرای اصل استصحاب
۲۶۵	.....	۱- یکی بودن متقن و مشکوک
۲۶۵	.....	۲- تعدد زمان متقن و مشکوک
۲۶۵	.....	۳- تقدم زمان متقن بر زمان مشکوک
۲۶۵	.....	۴- اجماع یقین و شک در یک زمان
۲۶۷	.....	اقسام استصحاب
۲۶۷	.....	استصحاب وجودی و استصحاب عدمی
۲۶۸	.....	استصحاب کلی و استصحاب موضوعی
۲۶۸	.....	استصحاب حکم شرعی و استصحاب حکم عقل
۲۶۹	.....	استصحاب سببی و استصحاب مادی
۲۷۱	.....	شک در مقتضی، شک در رافع و شک در رافعت موجود
۲۷۳	.....	استصحاب جزئی و استصحاب کلی
۲۷۴	.....	اقسام استصحاب کلی
۲۷۶	.....	استصحاب در امور تدریجی
۲۷۷	.....	استصحاب عدم حادث
۲۷۸	.....	ادله حجیت استصحاب
۲۷۹	.....	شک ساری (قاعده یقین)
۲۷۹	.....	استصحاب فقه‌رایی
۲۸۰	.....	اصل عدم
۲۸۰	.....	تفاوت اصل عدم و استصحاب عدمی
۲۸۱	.....	اصل تأخر حادث
۲۸۲	.....	اصل مثبت
۲۸۵	.....	○ فصل سوم: اصل برائت
۲۹۰	.....	○ فصل چهارم: اصل احتیاط
۲۹۲	.....	اطراف علم اجمالی
۲۹۳	.....	اضطرار به برخی از اطراف علم اجمالی
۲۹۶	.....	فصل پنجم: اصل تخیر
۲۹۷	.....	تخیر بدوی و تخیر استمراری

- بخش چهارم: تعارض ادله و امارات و اصول عملیه ۲۹۸
- ۳۰۱ ..... ورود
- ۳۰۳ ..... تخصص
- ۳۰۳ ..... حکومت
- ۳۰۴ ..... تخصص
- ۳۰۶ ..... تعارض و تراحم
- ۳۰۶ ..... تعارض
- ۳۰۶ ..... تراحم
- ۳۰۷ ..... اقسام تعارض
- ۳۰۸ ..... اقسام تراحم
- ۳۰۹ ..... قاعده ترتیب
- ۳۱۰ ..... شرایط ایجاد تعارض واقع
- بخش پنجم: اجتهاد و تقلید ۳۱۲
- ۳۱۴ ..... اجتهاد
- ۳۱۳ ..... اقسام اجتهاد
- ۳۱۴ ..... اجتهاد معتبر و اجتهاد غیر معتبر
- ۳۱۵ ..... اجتهاد مطلق و اجتهاد متجزی
- ۳۱۵ ..... تقلید
- ۳۱۴ ..... اقسام تقلید
- ۳۱۵ ..... تقلید ابتدایی و تقلید استمراری
- ۳۱۶ ..... تقلید از اعلّم و غیر اعلّم
- ۳۱۶ ..... تقلید از مجتهد زنده و مجتهد میت
- ۳۱۸ ..... منابع